

นักการเมือง นักกฎหมาย
มีเล่ห์เหลี่ยม สังคมไทยชอบจริงหรือเปล่า

นายนพดล ปกรณ์นิติบดี
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
noppadon.pa@spu.ac.th

เคยมีคนกล่าวกับผู้เขียนไว้อย่างน่าสนใจว่า สังคมไทยเราสมัยนี้ คนเราต้องมีเล่ห์เหลี่ยมกันบ้าง ไม่งั้นจะถูกผู้อื่นเอาเปรียบ ถูกคนแกล้ง หรืออาจไม่ได้รับความเป็นธรรม คำว่า เล่ห์เหลี่ยม หลายท่าน คงอาจรู้สึกนึกคิดตรงกันว่า ถ้านำมากล่าวถึงหรือใช้กับบุคคลใดแล้ว มักจะมีมุมมองในด้านลบตามมา ถ้าใครคนนั้น ถูกเรียกว่า เป็นคนมีเล่ห์เหลี่ยม

ความหมายที่แท้จริงของคำว่า เล่ห์เหลี่ยม คืออะไร

อาชีพนักการเมือง นักกฎหมาย จำเป็นต้องมีเล่ห์เหลี่ยมหรือไม่ หรือ อาชีพอื่นๆ หรือ ใครก็ตาม ที่อยากเอาตัวรอด ใช้ชีวิตอยู่ได้ในสังคม จำต้องมีเล่ห์เหลี่ยมใช่หรือไม่ สังคมไทย ขอมรับ หรือชอบบุคคลที่มีลักษณะการแสดงออกเช่นนี้จริงหรือ

ทั้งหมดที่กล่าวข้างต้นนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำถาม ที่ผู้เขียนในฐานะนักวิชาการสังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพียงแค่อยากร่วมด้วยช่วยกันคิดกับผู้อ่าน เพื่อค้นหาคำตอบและ เพื่อแสดงทรรศนะจากประชาชนธรรมดาคนหนึ่ง ในสังคม ถูกผิด ก็คงเป็นสิ่งที่สังคมและผู้อ่านต้องร่วมกันช่วยตัดสิน

คำว่า เล่ห์เหลี่ยม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชั้นเชิง อุบาย คำว่าเล่ห์เหลี่ยม ในความคิดเห็นของผู้เขียนแล้ว เห็นว่า คำๆนี้ มันมีนัยทั้งดีและไม่ดี ได้ขึ้นอยู่กับว่าเรานำคำนี้ไปใช้กับบุคคล ในกรณีไหน และสถานการณ์อย่างไร

ในการรบ แม่ทัพ หรือขุนศึก จำเป็นต้องมีเล่ห์เหลี่ยม หรือชั้นเชิง อุบาย เพื่อการชนะศึกในสงคราม ซึ่งเป็นวิสัยที่ควรมีในการรบ แม่ทัพ หรือขุนศึก ที่ตรงไปตรงมา ไม่มีชั้นเชิง หรืออุบาย หลอกล่อข้าศึก ย่อมมีโอกาสพ่ายแพ้ในการรบ คำว่าเล่ห์เหลี่ยม ในกรณีนี้จึงเป็นน่าจะเป็นสิ่งที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง ความสามารถในการใช้เล่ห์เหลี่ยมของบุคคล แต่ละคน ย่อมไม่มีเหมือนกัน บางคนมี บางคนไม่มี บางคนอาจมีมาก มีน้อยบ้าง เพราะแต่ละคนย่อมมีความสามารถในการใช้ชั้นเชิง หรืออุบาย แตกต่างกัน ตามพื้นฐานรู้ความสามารถของแต่ละคน และต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่แต่ละคนประสบพบเจอ

แต่เมื่อใดก็ตาม ที่เล่ห์เหลี่ยม อันเป็นชั้นเชิง หรือความสามารถในการใช้อุบาย ที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดมิได้กลายมาเป็นอุปนิสัย ที่ต้องการใช้ชั้นเชิง หรือความสามารถในการใช้อุบาย ที่ตนเองมี ใช้เพื่อเอารัดเปรียบคนอื่น หรือใช้เล่ห์เหลี่ยมที่ตนเองมี แสวงหาผลประโยชน์จากความมีน้ำใจของบุคคลอื่น

ดังกรณีที่ปรากฏเป็นข่าว ที่มีผู้โชคร้ายถูกขโมยรถยนต์ เนื่องจากลงไปช่วยคนขับมอเตอร์ไซด์ที่คว่ำอยู่กลางถนน แต่การกลับกลายเป็นว่า มอเตอร์ไซด์ที่คว่ำ เป็นอุบาย ที่คนร้ายใช้หลอกให้คนขับรถถ่วง ลงจากรถ

กรณีนี้การเมือง คนมีเล่ห์เหลี่ยม ถือเป็นลักษณะต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ ขอบคตัวอย่างกรณี สส. ประชูด่านแรกของการเมืองที่ต้องการเข้าสู่รัฐสภา ลองอ่าน คิวบทในรัฐธรรมนูญ ดังความต่อไปนี้ซึ่ง นิด

มาตรา 102 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- (1) ดิฉยเสพตดิให้โทษ
- (2) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม มาตรา 100 (1) (2) หรือ (4)
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (6) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวย ผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (8) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง
- (9) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (10) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกินสองปี
- (11) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือ เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ
- (12) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- (13) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 263
- (14) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

แม้จะอ่านจนครบทั้ง 14 ข้อ ก็ไม่ปรากฏว่ามีข้อหนึ่งข้อใดที่ห้ามคนมีเล่ห์เหลี่ยมใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพราะเล่ห์เหลี่ยม อาจยังเป็นสิ่งที่จับต้องได้ยาก จนกว่าบุคคลคนหนึ่งคนใดจะใช้เล่ห์เหลี่ยมที่ตนเองมี แสวงหา ผลประโยชน์ให้ตน เช่น ชื้อเสียง ทุจริต ฯลฯ ซึ่งตรงนี้จะเป็ผลลัพท์ที่ชัดเจน จากการใช้เล่ห์เหลี่ยมนั่นเอง ลักษณะต้องห้ามบางข้อ จึงเป็นบทสะท้อนผลลัพท์จากการใช้เล่ห์เหลี่ยมนั่นเอง คำว่า เล่ห์เหลี่ยม จึงอาจจะยังเป็น เรื่องยากในความเห็นส่วนตัวถ้าจะนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายในเรื่องลักษณะต้องห้ามอย่างชัดเจน

พอกกล่าวถึงลักษณะต้องห้ามของการเมืองแล้ว ก็จะขอกล่าวถึงลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายของนัก กฎหมายไปพร้อมๆกัน ในที่นี้จะขอขยตัวอย่าง เพียงกรณีทนายความ เท่านั้น ซึ่งเป็นอาชีพที่บางท่าน ในสังคมนี้ มีทัศนคติที่มองว่า คนที่จะเป็นทนายความที่เก่งได้นั้น คนชื้อๆ ตรงไปตรงมา เป็นไม่ได้ เป็นไปก็เงิน ต้องมีเล่ห์ เเหลี่ยม (จริงๆแล้วคนที่เป็ทนายความ ที่เป็นคนชื้อๆ ตรงไปตรงมา และประสบความสำเร็จก็มีเยอะนะครับ) และให้บังเอิญว่า นักกฎหมายเพียงบางคนที่มิอาชีพทนายความ ก็ผลอหรือบังเอิญเข้ามาเป็นนักการเมืองด้วย จึง ขออนุญาตที่จะกล่าวไปพร้อมๆกัน

มาตรา 35 ผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต
- (3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาทางนิติศาสตร์หรือประกาศนียบัตรในวิชานิติศาสตร์ ซึ่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรืออนุปริญญาจากสถาบันการศึกษาซึ่งสภาทนายความเห็นว่าสถาบันการศึกษานั้น มีมาตรฐานการศึกษาที่ผู้ได้รับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรควรเป็นทนายความได้ และเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- (4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่อง ในศีลธรรมอันดีและไม่เป็นผู้ได้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต
- (5) – (11) ไม่ได้เกี่ยวกับประเด็นที่พูดถึง จึงไม่ได้นำมากล่าวไว้ ในข้อที่น่าจะใกล้เคียงกับเรื่อง เล่ห์เหลี่ยมมากที่สุดในเรื่องของคุณสมบัติของผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ คือข้อ 4 ไม่เป็นผู้ได้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต เพราะคนมีเล่ห์เหลี่ยม ชอบใช้อุบาย ก็มักจะมิมีนิสัยไม่ซื่อสัตย์ ไม่ตรงไปตรงมาอยู่แล้ว จึงอาจใกล้เคียงกัน

การต่อสู้คดีระหว่างโจทก์ จำเลย ในชั้นศาลนั้น ทนายความที่ทำหน้าที่แตกต่างกันคดี ย่อมต้องใช้ทั้งชั้นเชิง และอุบาย เพื่อเอาชนะคู่กรณีอีกฝ่าย ชั้นเชิงในเรื่องการต่อสู้ประเด็นข้อกฎหมาย หาช่องว่างของกฎหมายเพื่อช่วยเหลือลูกความ หรือการมี อุบาย ที่ใช้ในการประนีประนอมความ เล่ห์เหลี่ยมที่อยู่ในกรอบกติกาของกฎหมาย ลักษณะเช่นนี้ ก็มักจะยอมรับได้ แต่เนื่องจากการต้องมีเล่ห์เหลี่ยม ทำให้ภาพของทนายความในทัศนคติของบุคคลเพียงบางกลุ่ม ดูเหมือนต้องกะล่อน ซึ่งคนที่กะล่อนมากๆ จะสะท้อนภาพความไม่จริงใจให้คนอื่นๆ เห็นได้ หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ปากกับใจ ไม่ตรงกันนั่นเอง

นักการเมือง มีเล่ห์เหลี่ยม ถ้าใช้เล่ห์เหลี่ยม หรือชั้นเชิง อุบายเพื่อช่วยเหลือประชาชน สังคมหรือประชาชนทั่วไป ก็คงรับได้ แต่ถ้าใช้เล่ห์เหลี่ยม หรือชั้นเชิง อุบาย เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง และครอบครัว และอ้างเสียงประชาชนที่เลือกตั้งตนเองเข้ามา เพื่อแสดงอภิสัทธาในการกระทำของตน สังคมหรือประชาชนทั่วไป จะยอมรับได้หรือไม่ คงต้องฝากเป็นคำถามแก่ผู้คนในสังคม

ในขณะที่ทนายความบางคนก็ต้องใช้เล่ห์เหลี่ยม เพื่อช่วยเหลือลูกความของตน ซึ่งก็คงไม่ผิด เพราะตราบไคศาลยังไม่มีคำพิพากษา จำเลยก็ยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ถ้าลูกความของตนทำผิดจริง การกลับขาเป็นคำคำเป็นขาว จะเป็นสิ่งที่ยังยอมรับกันได้หรือไม่ คงต้องฝากให้สังคมเป็นผู้ตัดสิน อีกเช่นเดียวกัน แต่การลดหย่อนโทษ หรือบรรเทาโทษ อาจเป็นสิ่งที่สังคมรับได้ ถ้าทนายความจะช่วยเหลือจำเลย ถ้าจำเลยได้สำนึกผิดจริง และอยากขอโอกาสจากสังคม

ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนยังจดจำคำกล่าวของอาจารย์ที่ผู้เขียนเคารพนับถืออย่างมากท่านหนึ่ง ที่เคยกล่าวไว้ว่า สังคมไทยยังมีวัฒนธรรมยกย่อง คนกะล่อน ให้คนกะล่อนได้ดี ซึ่งคนกะล่อนก็คือคนมีเล่ห์เหลี่ยมประเภทหนึ่ง เด็กหรือเยาวชนทั้งหญิงชาย อย่าเชื่อว่า การเป็นคนซื่อคือคนโง่ อย่ายอมยกมือไหว้คนโง่ อย่าให้อ่านาเงินตราอยู่เหนือตัวเรา อย่ามีนิสัยเป็นคนชอบบิดเบือนคำพูดตัวเองเพื่อประโยชน์ตน สังคมไทยก็คงน่าจะยอมรับคนมีเล่ห์เหลี่ยม ที่ใช้วิชาชีพของตน เพื่อช่วยเหลือสังคมและประชาชนได้กระมัง